

ORDNA & VÅRDA

Nr 3 2023

MEDLEMSTIDNING FÖRENINGSSARKIVEN I STOCKHOLMS LÄN

Introduktionsföreläsning till Minnesjägarna - Handbok i samtidsdokumentation

Hur ska man gå till väga när man dokumenterar? Varför ska man dokumentera? Vilka spår finns det i arkiven efter tidigare dokumentationer och kriser? Vad kan arkivmaterial bidra med i händelse av kris? Dessa är några av frågorna som står i centrum i Minnesjägarna som också ger verktyg för att samtidsdokumentera.

Vi har i tidigare nummer av Ordna & Vårda (2022-4) tipsat om boken Minnesjägarna. I samarbete med Hampus Busk och Svenska Arkivförbundet arrangerar FSL en introduktionsföreläsning som kommer att följas av en studiecirkel under våren, om intresse finns.

Upprinnelsen till boken var det projekt, #Corona 2020 som startades av Svenska Arkivförbundet under pandemin. De uppmanade sina medlemmar att samtidsdokumentera och fånga in vad som skedde medan det hände istället för efteråt. En minnesbild kan lätt förvanskas och förändras över tid. Därför är det viktigt att dokumentera och bevara samtiden. Vid de webinarier som hölls fanns både erfarna och nybörjare i samtidsdokumentation. Något som efterfrågades var handfasta tips och verktyg. Dessa samlades och ligger till grund för boken.

Det krävs inget så samhällsomvälvande som en pandemi för att det

ska vara värdefullt att samtidsdokumentera utan kan göras både i stort som smått. Minnesjägarna av Hampus Busk är en utmärkt handbok för den som vill prova på detta. Till boken finns en studieplan som kan användas av arbetsgrupper eller studiecirkelar.

Föreläsningen gratis för de, som genom sin förening eller organisation, är medlemmar i Föreningsarkiven i Stockholms län eller i Svenska arkivförbundet.

Tid: 4 december kl. 14.00 - 16.00.

Plats: Hyllan på Stockholms Stadsarkiv, Kungsklippan 6, Stockholm

Anmälan görs på FSL:s webbsida fslarkiv.se

Hur dokumenterar du din samtid? Fotografen Kerstin Bernhard i arbete, fotograferad av Jan Ehnemark 1957. Stockholms stadsmuseum. Fotonummer SvD 30747.

Hampus Busk är arkivarie och grävande kulturhistoriker och verkar i gränslandet mellan offentlig och privat sektor, med en fot i den akademiska världen och en på fältet.

Luma museum

FSL:s stipendiat berättar:

Lumafabriken startade 1930 att tillverka glödlampor för Kooperationen. Det var mycket dyrt att köpa en lampa på den tiden och de flesta hade inte råd. Det var därför man ville skapa en egen fabrik för att kunna sälja en tredjedel billigare än motsvarande företag såsom Osram, General Electric m.fl.

Lumafabriken tillverkade sina egna verktyg och maskiner, hade egen transportkedja och alla Konsumbuktiker så de flesta köpte Lumalamporna, och de andra företagen blev tvungna att sänka priset för att få sina lampor sålda.

Förutom att göra lamporna billigare så ville man även göra dem ljusstarkare, stabilare och mer hållbara. Man skapade en egen forskningsavdelning och kom fram till att med Volframtråd blir ljuset stabilt och lampan betydligt mer hållbar. Själva glasgloben kom man fram till att man kunde fylla med ädelgasen Argon som stabiliserade ljuset och även förlängde livslängden. Man hade genom detta lyckats med de mål som satts upp.

Genom åren utvecklades sortimentet tills man tillverkade ca. 1700 olika lamptyper och man gjorde även många lampor på beställning. Så småningom kom ju även lysrör, radioapparater, transistorer, rullbandspelare och TV-apparater.

Detta gjorde att man byggde en ny fabrik i Karlskrona och flyttade lamptillverkningen dit för att få mer plats med alla nya produkter. Under 1990-talet köptes glödlampstillverkningen av Aura Light och ca. 2016 hade man beslutat att avveckla lamptillverkningen i Karlskrona.

Kvar fanns gamla dokument, patentbrev från hela världen, olika lampsorter, mängder av priser från olika idrottsprestationer, reklammaterial, artiklar samt fotografier av alla de slag - från glasplåtar, diabilder, studiefotografier, 70-tals bilder och mycket mer. Detta skulle slängas eftersom verksamheten hade upphört. Jag fick höra talas om detta varpå jag åkte ner och räddade så mycket som fick plats i min bil. Så småningom fick jag hjälp med transport av ytterligare två ton material, förrådsutrymme och tre museiskåp i vilka jag byggde upp grunden till museet.

Jag tyckte materialet var så viktigt att spara för att bevara en viktig

del av näringslivshistorien. Jag kontaktade KF:s arkiv som kom och tittade men inte kunde ta hand om det. Jag ville att det skulle dokumenteras och digitaliseras så jag hörde mig för överallt; Stadsmuseet, Nordiska museet, Historiska museet, Centrum för näringslivshistoria. Alla avböjde och sa att de inte kunde ta hand om materialet.

Museet är öppet för alla utan kostnad under kontorstid och jag har regelbundet guidningar i museet och i Lumafabriken vilket brukar vara väldigt uppskattat.

Det har bekymrat mig hur jag ska kunna dokumentera och digitalisera materialet för jag tycker det är så viktigt att bevara och göra det möjligt för fler att få ta del av det. Under våren 2023 fick jag ett stipendium från FSL, Föreningsarkiven i Stockholms län och under sommaren har jag börjat dokumentera de stora huvuddragen för att senare kunna gå ner mer på detaljnivå. Exempelvis finns mängder av patentbrev från hela världen och där behöver jag göra en lista och därefter skanna in. Alla fotografierna behöver också skannas och då krävs olika typer av skanners, till exempel för diabilder.

Som tur är har jag en väninna – Monika som gärna hjälper mig med allt arbete, men jag får nog arbeta med detta i många år framåt. Sedan kanske något arkiv vill ha tillgång till allt mitt material. Alla är i alla fall hjärtligt välkomna att se mitt museum och jag kan även guida om kontakt tas med mig.

Stort tack för stipendiet som möjliggör bevarandet av allt material.

*Inger Johansson
Text och foto.*

Kontaktuppgifter till Inger Johansson:
E-post: ingersegenmail@gmail.com
Tel: 0730-45 44 00

Ett av föremålen som visas på Luma museum, Lumaparksvägen 7 i Stockholm.

Vem är arkivansvarig i din förening?

Som föreningsmedlem är lätt att tro att det finns någon som tar hand om alla handlingar i föreningen. Verksamheten flyter på, årsmöte hålls och redovisningar lämnas in. Och foton, det är det flera som brukar ta.

En del föreningar har upprättat en plan för vilka dokument som ska

bevaras och håller dessa samlade. Hos andra finns de i olika medlemmars datorer. Medlemmar slutar och andra kommer till. Datorer och telefoner byts ut och till sist är det ingen som minns.

Om ingen är arkivansvarig i föreningen kan det därför vara en god idé att utse en sådan. Hos FSL

finns utbildningar som tar upp olika områden inom arkivhanteringen.

Om din förening är medlem hos oss kostar det inget att delta.

Välkommen till höstens kurser!

FSL

Svenska diamanter

På 1950-talet var ASEA i Sverige först i världen med att tillverka syntetiska diamanter. Den och flera andra företagsberättelser finns att läsa på bizstories.se från Centrum för Näringslivshistoria.

CC BY. Foto: Okänd. Tekniska museet i Stockholm.

Möte inför Arkivens dag 2023

Den 31 augusti höll FSL ett möte för arrangörer av Arkivens dag på Stockholms Stadsarkiv. Tanken var att träffas för att utbyta idéer kring genomförande och marknadsföring. Årets tema är Färg och Form.

FSL är regional kontaktperson för Arkivens dag i Stockholms län. Till mötet hade Mia Ståhl Broborg bjudits in för att berätta om sitt arbete. Hon är utställningsproducent på Vallentuna kulturhus där

hon bland annat har gjort utställningen Då och Nu – Tre arkiv berättar. Hon gav tips och idéer på hur utställningsmaterialet kan presenteras för att väcka intresse och vad som är bra att tänka på när en utställning utformas.

Därefter fick deltagarna tid för att berätta om sina planer och ta hjälp av varandra i de frågor de hade. Även idéer kring marknadsföring diskuterades.

Både Mias presentation och mötet i sig uppskattades av deltagarna som gärna ville att det ordnas en ny träff nästa år.

Stort tack till alla som deltog och delade med sig av tips och idéer!

*Malena Hofverberg
verksamhetschef, FSL*

Foto:
Josef Lomakka

FAI:s höstkonferens 11-12 oktober

Temat vid årets konferens är *På väg mot en samlad informationsredovisning?* Praktikfall varvas med inspirations- och expertanföranden. Även elektroniskt bevarande, e-underskrifter och användning av information tas upp.

Konferensen är helt digital. Mer information och anmälan på fai.nu

Riksarkivets konferens om informationshantering 30 november

Konferensen tar upp aktuella frågor inom arkiv- och informationshantering i både offentlig och enskild sektor. Riksarkivet informerar bland annat om den nya vägledningen för utökat bevarande vid kris och informationsvärdering i kristider. Andra programpunkter handlar om regeringsuppdraget Ena, arbetet med förvaltningsgemensamma specifikationer (FGS) och generella föreskrifter (RA-FS).

Mer information och anmälan på ra.se

Sigill som styrker handlingens äkthet. Foto: Malena Hofverberg.

2023

Aktuell information och anmälan finns på fslarkiv.se.

SEP

7 Ordna ditt arkiv, kl. 16.00 -18.30 - webbkurs

21 Digitala bilder, kl. 16.15 – 18.45

OKT

12 Skriva föreningshistorik, kl. 16.00 -18.30

19 Fortsättning i arkivering, kl. 16.00 -18.30

NOV

11 Arkivensdag, se program på arkivensdag.nu

23 Dokumenthantering, kl. 16.00 -18.30

30 Ordna ditt arkiv, kl. 16.00 -18.3

DEC

4 Introduktionsföreläsning till Minnesjägarna kl. 14.00-16.00.

Kurserna ges på Stockholms stadsarkiv.

Mer info och anmälan på vår webbsida fslarkiv.se

Ordna & Vårda ges ut av Föreningsarkiven i Stockholms län, FSL, med stöd av Region Stockholm, Riksarkivet och Stockholms stad.

Org.nr 802400-1391 **Postadress** c/o Stockholms stadsarkiv, Box 22063, 104 22 Stockholm **Besöksadress** Kungsklippan 6. Tel 08-508 283 42

Hemsida www.fslarkiv.se **E-post** fsl@fslarkiv.se

Ansvarig utgivare Therese Tedeblad

Redaktionen Therese Tedeblad och Malena Hofverberg

Layout Hasse FotoSättare **Tryck** Adegraf AB.

Manusstopp Ordna & Vårda 4 2023 – 15 november 2023

